Opłata pocztowa uiszczona gotówką

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu.

NR. 12 **Poznań, dnia 15 czerwca 1939** **ROK 18**

Wydawca i miejsce wydania: **Związek Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu**
ul. Rzeczypospolitej nr. 1 Telefon nr. 25-95 i 48-98

Polskie ustawodawstwo obronno-gospodarcze na tle zagadnień gospodarki wojennej

Wojnę*) światową charakteryzował brak jakiegokolwiek przygotowania ekonomicznego krajów walczących, co stanowiło jaskrawy kontrast ze szczegółowo opracowanymi planami militarnymi. Brak ten tłumaczy się przeświadczeniem kół kierowniczych, że wojna nie może trwać dłużej jak kilka miesięcy. Pokolenie 1914 r. nie było świadome potrzeb planowania gospodarczego w czasie wojny, to też historia gospodarcza Wielkiej Wojny obfituje w wiadomości o najróżniejszych błędach ekonomicznych popełnionych przez kraje walczące.

Współczesne pokolenie zna istotę gospodarki wojennej i nauczyło się na błędach z lat 1914/18, jak ją prowadzić należy. Dowodem tego ustawodawstwa obronno-gospodarcze wielu państw, m. i. również i Polski. Nim jednak do tego tematu przejdziemy, zobrazujmy — bodaj tylko szkicowo — najważniejsze wpływy wojny współczesnej na ustrój gospodarczy.

Jak słusznie stwierdza Dr. M. Orłowski w świeżo wydanej swej książce p. t. „Gospodarstwo wojenne“ — **wojna**, mobilizując wszystkie środki materialne kraju do dyspozycji armii, w rozmiarach coraz to większych i kompletniejszych, **właściwie znosi**, przynajmniej na czas jej trwania, **prywatną własność**, w najlepszym zaś razie ogranicza ją do minimum. Sądząc z ustawodawstw, wydanych przez rozmaite kraje na wypadek zbrojnego konfliktu, — wnosić należy, iż w przyszłej wojnie własność prywatna przestanie właściwie istnieć, pozostanie właścicielom jedynie samo posiadanie, nakładające na nich znaczne obowiązki.

Konieczność życiowa zespolenia wszystkich sił twórczych narodu dla celów wojny napotyka na swej drodze indywidualne interesy, reprezentowane przez własność prywatną. Interesy te, oczywiście, muszą ustąpić przed ogólnym dobrem całego narodu, i w rezultacie wojna przechodzi jak burza po stosunkach własnościowych kraju, wprawiając je swymi zaburzeniami pieniężnymi, kredytowymi, wywłaszczeniami i dewastacjami, z reguły w chaos.

Następną cechą charakterystyczną, jaką wojna wyciska na ustroju gospodarczym państwa jest **likwidacja swobody obrotu ekonomicznego.** Wybuch wojny powoduje nie tylko całkowitą przerwę obrotów z krajami walczącymi, ale paraliżuje też w mniejszym lub większym stopniu obroty z krajami neutralnymi i obroty wewnętrzne. Osłabienie obrotów z krajami neutralnymi wypływa przede wszystkim z trudności dewizowych i transferowych. Osłabienie natomiast obrotów wewnętrzno-krajowych wynika z konieczności gwałtownego przestawienia całego aparatu produkcyjnego na potrzeby wojny.

Również w dziedzinie pracy swoboda jej dysponowania, nawet przez osoby nie powołane do służby wojskowej, jest całkowicie skrępowana i oddana do dyspozycji państwa. Przykładem znów mogą być w tej mierze przepisy rozp. Prezydenta R. P. z dnia 24. X. 1934 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. poz. 858 r .1934).

Nie potrzeba dodawać, iż przepisy ustawodawstwa polskiego nie są odosobnione i że analogiczne, a nieraz nawet o wiele dalej idące, istnieją w całym szeregu państw europejskich, w których w pierwszym rzędzie należy wymienić Niemcy.

*) Art. ten stanowi streszczenie referatu wygłoszonego na Plenarnym Zebraniu Izby P.-H. w Poznaniu.

Następnie należy zwrócić uwagę na całkowite zwichnięcie równowagi, jakie podczas wojny następuje między zapotrzebowaniem na towary i ich produkcją. Na rynku bowiem pojawia się nowy, olbrzymi konsument — o nieobliczalnej wprost sile konsumcyjnej, mianowicie — armia. Zapotrzebowanie prywatne ludności cywilnej zostaje zepchnięte na szary koniec, by zapotrzebowanie wojenne mogło być w całej pełni zaspokojone. Szereg działów przemysłu, dla obrony narodowej obojętnych, zaniknie względnie skurczy się wskutek braku surowców, pracowników, a także konsumentów. Prawdopodobny jest silny wzrost cen i najróżniejsze zaburzenia, zwłaszcza w pierwszym okresie wojny, nim ustali się nowa, względna równowaga układu ekonomicznego.

Należałoby jeszcze mówić o **wpływie wojny na ustrój pieniężny**, który to wpływ również będzie gwałtowny, obawiam się jednak, że rozważania na ten temat zbytnio oddaliłyby nas od właściwego tematu, mianowicie od ustawodawstwa obronno-gospodarczego.

Oczywiście, nie jest rzeczą możliwą wyczerpanie tu całokształtu zagadnień, jakie pozostawałyby do omówienia. Najwyżej można streścić najważniejsze **postanowienia ustaw obronno - gospodarczych** i po szczegóły odesłać do zbiorów „Dziennika Ustw“, co też czynię. (Dla wygody podaję za każdym cytowanym numerem „Dziennika Ustaw“ jego cenę i nadmieniam, że poszczególne numery „Dz. U. R. P.“ otrzymać można po uprzednim przekazaniu odpowiedniej opłaty na konto czekowe Redakcji „Dziennika Ustaw“ (Warszawa, ul. Długa 50 w PKO nr. 30 130).

A. Stan wyjątkowy i stan wojenny.

I.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. nr. 8, poz. 54 — 60 groszy) przewiduje, że wprowadzenie stanu wojennego należy do Naczelnego Wodza oraz powoduje czasowe zawieszenie szeregu praw obywatelskich. Naczelnemu Wodzowi przysługuje prawo wydawania rozporządzeń m. i. w sprawach: a) wzmocnienia służby bezpieczeństwa i powołania do jej pełnienia, jako świadczenia osobistego, także ludności miejscowej pod nadzorem organów samorządowych, gminnych i wiejskich oraz pod dozorem technicznym władz wojskowych; b) regulowania zaopatrzenia ludności; c) niszczenia i usuwania wszystkiego, co mogłoby utrudnić działania wojenne Rozporządzenie wykonawcze do powyższej ustawy ukazało się w Dz. U. R. P. ex 1930 (nr. 19, poz. 155 — 40 groszy).

II.

Ustawa z dnia 22 lutego 1937 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. R. P. nr. 17, poz. 108 — 25 groszy) ustala, że stan wyjątkowy zarządza Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i za zezwoleniem Prezydenta Rzeczyposplitej. Podobnie, jak wprowadzenie stanu wojennego, tak samo wprowadzenie stanu wyjątkowego powoduje czasowe zawieszenie niektórych swobód obywatelskich, mianowicie: wolności osobistej, nietykalności mieszkania, wolności słowa, tajemnicy korespondencji i wolności zrzeszeń. W czasie trwania stanu wyjątkowego Minister Spraw Wewnętrznych może w porozumieniu z interesowanymi Ministrami wydawać wyjątkowe rozporządzenia i zarządzenia m. i. co do:

a) kontroli, ograniczenia lub zamknięcia ruchu osobowego i towarowego oraz komunikacji b) zaopatrzenia ludności w artykuły pierwszej potrzeby; c) osobistych i rzeczowych świadczeń ludności. Rozporządzenie wykonawcze do powyższej ustawy ukazało się w Dz. U. R. P. ex 1937 (nr. 48, poz. 373 — 25 groszy).

(W najbliższych dniach oczekiwać należy wydania w powyższej materii nowych ustaw wzgl. rozporządzeń, których projekty zostały już uchwalone przez Radę Ministrów. red.).

B. Powszechny obowiązek wojskowy.

Ponieważ zarówno przedsiębiorca, jak i jego personel podlegają obowiązkowi wojskowemu, zanotować należy, że obowiązujący dzisiaj tekst ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, noszącej datę 23 maja 1924 r. ogłoszono w Dz. U. R. P. ex1938 nr. 25, poz 220 (75 groszy), zaś rozporządzenie wykonawcze do tejże ustawy w Dz. U. R. P. ex 1939 nr. 29 poz 131 (2,60 zł).

Na tym miejscu należy zwrócić uwagę na art. 134 do 136 cyt ustawy, w których znajdują się przepisy dot. wypowiadania umowy o pracę w czasie powołania pracownika do służby wojskowej. Nadto, ponieważ fakt powołania do służby wojskowej personelu może poważnie odbić się na toku produkcji, warto zwrócić uwagę na art. 62 ust. 3, stanowiący, iż „w razie mobilizacji i w czasie wojny odroczenia mogą być udzielane z powodów i na warunkach ustalonych przez Ministra Spraw Wojskowych“. Art. 121 ust. 2 przewiduje, że w razie mobilizacji i w czasie wojny Minister Spraw Wojskowych może na wniosek właściwej władzy naczelnej zwolnić od powołania do czynnej służby wojskowej osoby, które ze względów publicznych są niezbędnie potrzebne na zajmowanych stanowiskach.

C. Powszechny obowiązek osobistych świadczeń wojennych.

Najpełniejszym wyrazem totalności wojny współczesnej jest obowiązek osobistych świadczeń wojennych, przewidziany rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. ex 1934 r. nr. 95, poz. 858 — 1,20 zł), zmienionym dekretem Prez. R. P. z 25. V. 1939 (Dz. U. R. P. nr. 48 poz. 308 — 20 groszy).

Z chwilą wybuchu wojny lub zarządzenia mobilizacji powstaje z mocy samego prawa na obszarze całego Państwa obowiązek ludności wykonywania na rzecz Państwa za wynagrodzeniem robót i usług, bezpośrednio lub pośrednio potrzebnych do obrony Państwa. W pewnych wypadkach wyjątkowych może Rząd ten obowiązek wprowadzić na całym obszarze Państwa, bądź też w poszczególnych jego częściach — już w czasie pokoju.

Świadczenie osobiste polegają na wszelkiego rodzaju pracy ludzkiej, fizycznej i umysłowej. Praca ta może być spełniana na rzecz władz rządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, — które pracują w interesie obrony Państwa.

Do świadczeń osobistych obowiązani są wszyscy mieszkańcy Państwa płci obojga, w wieku od ukończonych lat 17 do ukończonych lat 60, (wzgl. 65) z wyjątkiem 1) wojskowych, 2) osób zwolnionych od służby wojskowej na skutek reklamacji urzędu, instytucji, organizacji, przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego w których są zatrudnione, 3) duchownych, 4) posłów i senatorów, 5) sędziów i prokuratorów, 6) funkcjonariuszów państwowych itp., 7) osób, którym przysługuje prawo eksterytorialności. Od wykonywania świadczeń osobistych należy zwolnić: a) osoby niezdolne wskutek choroby lub ułomności, b) cudzoziemców, c) kobiety ciężarne oraz matki, wychowujące dzieci w wieku do ukończonych lat 13, d) osoby których powołanie do wykonywania świadczeń osobistych mogłoby uniemożliwić lub poważnie utrudnić wykonywanie przez nie świadczeń rzeczowych. Od wykonywania świadczeń osobistych mogą być m. i. zwolnieni: 1) funkcjonariusze samorządowi i pracownicy państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, — które pracują w interesie obrony Państwa, 2) osoby, których powołanie do świadczeń osobistych mogłoby spowodować zagrożenie bytu bądź ich rodziny, bądź też gospodarstwa, rękodzieła, przemysłu lub handlu, stanowiącego źródło ich utrzymania.

Na specjalnych kategoriach osób ciąży obowiązek zarejestrowania się i obowiązek meldunkowy (Art 11), określony bliżej w rozp. Rady Ministrów z 30 V. 1939 (Dz. U. nr. 48 poz. 309).

Powołanych do świadczeń osobistych należy używać w zasadzie tylko do robót odpowiadających ich zwyczajnemu zatrudnieniu, albo umysłowemu lub fizycznemu uzdolnieniu.

Świadczenie osobiste wykonywa się za wynagrodzeniem. Rodziny osób, powołanych do świadczeń osobistych, mają prawo do wojskowych zasiłków wojennych.

D. Powszechny obowiązek świadczeń rzeczowych.

Podobnie, jak materiałem ludzkim, tak i materiałem rzeczowym Państwo podczas wojny może dysponować w szerokim zakresie. Świadczy o tym ustawa z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych (Dz. U. R. P. nr. 30, poz. 200 — 60 groszy).

(Treść Ustawy tej omówiliśmy szczegółowo w „Życiu Gospodarczym“ nr. 8. na str. 103).

E. Obrona przeciwlotnicza i przeciwgazowa.

Ustawa z dnia 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. ex 1934 nr. 80, poz. 742 — 25 groszy) upoważnia Radę Ministrów do określenia w drodze rozporządzeń: właściwości władz oraz zakresu i sposobu przygotowania w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, tudzież związanych z tym obowiązków osób fizycznych i prawnych oraz instytucyj i władz w dziedzinach:

1. zorganizowania, wyszkolenia i wyposażenia w sprzęt personelu, powołanego do tej obrony;
2. zorganizowania sieci obserwacyjnej i alarmowej;
3. regulacji i zabudowania osiedli;
4. budownictwa publicznego i prywatnego;
5. maskowania miejscowości, obiektów komunikacyjnych, zakładów przemysłowych, elektrycznych, użyteczności publiczenj oraz innych obiektów i urządzeń mających znaczenie społeczne;
6. dostosowania istniejących obiektów budowlanych i innych nieruchomości, do potrzeb obrony, jeśli obrona ta ma doniosłość społeczną;
7. przystosowania systemu oświetlenia zewnętrznego i wewnętrznego miejscowości, obiektów budowlanych i innych nie ruchomości do potrzeb tej obrony;
8. zaopatrzenia w wodę miejscowości, obiektów, zakładów i urządzeń, wymienionych w pkt. 5;
9. budowy, utrzymania i użytkowania wszelkich linij komunikacyjnych i związanych z nimi urządzeń;
10. ochrony urządzeń technicznych w instytucjach użyteczności publicznej oraz w zakładach przemysłowych i elektrycznych;

11. przeprowadzania ćwiczeń personelu, wymienionego w pkt. 1), oraz pogotowia i alarmów próbnych ludności, jak również obiektów, zakładów i urządzeń, wymienionych w p. 5) w obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej;

12. ratownictwa i lecznictwa osób, które padły ofiarą ataku lotniczego lub gazowego;

13. pokrywania kosztów leczenia zaopatrzenia na wypadek niezdolności do pracy z tytułu uszkodzeń, doznanych w związku z przygotowaniem lub przeprowadzaniem obrony;

14. uświadomienia oraz zorganizowania ludności w obronie przciwlotniczej i przeciwgazowej;

15. wprowadzenia w szkołach i zakładach naukowych obowiązkowej nauki lub wykładów oraz ćwiczeń praktycznych z zakresu tej obrony;

16. systemu zaopatrzenia ludwności w przyrządy i środki obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Nie sposób streścić na tym miejscu całokształtu przepisów dot. „oplg." Z braku miejsca należy ograniczyć się do zacytowania czterech, dotychczas na podstawie powyższej ustawy wydanych rozporządzeń wykonawczych. Są to rozporządzenia następujące:

1. rozprządzenie Rady Ministrów z dnia 29 I. 1937 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa (Dz. U. R. P. ex 1937 r. nr. 10, poz. 73 — 40 groszy;

2. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 IV. 1938 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w dziedzinach regulacji i zabudowania osiedli oraz budownictwa publicznego i prywatnego (Dz. U. U. R. P. ex 1938 r. nr. 32, poz. 278 — 60 groszy);

3. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 I. 1939 r. o obowiązkach osób fizycznych i prawnych oraz władz i instytucyj w dziedzinie przygotowania personelu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w czasie pokoju (Dz. U. R. P. ex 1939 r. nr. 10, poz. 54 — 25 gr);

4. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24. III. 1939 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w dziedzinie budownictwa przemysłowego (Dz. U. R. P. ex 1939 r. nr. 31, poz. 207 — 25 groszy, omówione w „Życiu Gospodarczym" nr. 9 na str. 121).

W pewnym związku z zagadnieniami obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej pozostaje ustawa z dnia 13 marca 1934 r. „o ochronie przed pożarami i innymi klęskami" (Dz. U. R. P. ex 1934 r. nr. 41, poz. 365 — 40 groszy). Do tej ustawy ukazały się dwa rozporządzenia wykonawcze: 1) Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31. 10. 1938 r. (Dz. U. R. P. ex 1938 r. 87, poz. 590 — 40 groszy) oraz 2) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 marca 1939 r. (Dz. U. R. P. ex 1939 r. nr. 31, poz. 206 — 25 groszy).

F. Aprowizacja.

Ustawa z dnia 5 sierpnia 1938 r. „o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszedniego użytku" (Dz. U. R. P. ex 1938 r. nr. 60, poz. 462 — 40 groszy) przewiduje, że Minister Rolnictwa i Reform Rolnych, w celu zabezpieczenia podaży przedmiotów powszedniego użytku lub przeciwdziałania nadmiernej zwyżce ich cen może — poza środkami gólnymi, mającymi na celu rozwój produkcji tych przedmiotów:

1. wydawać rozporządzenia o:
magazynowaniu i ujawnianiu zapasów przedmiotów powszedniego użytku, ujawnaniu ich cen i sporządzaniu faktur w obrocie hurtowym i półhurtowym;

2. regulować:
a) jakość przemiału zbóż chlebowych i wypieku,
b) ceny przetworów zbóż chlebowych, mięsa i jego przetworów,
c) ceny detaliczne nafty i węgla na podstawie ustalonych przez Ministra Przemysłu i Handlu cen hurtowych i półhurtowych,
d) za zgodą Rady Ministrów ceny innych przedmiotów powszedniego użytku, jeżeli ceny te nie podlegają regulowaniu w myśl innych przepisów.

W tym samym numerze (nr. 30/1938) „Dziennika Ustaw", w którym niniejsza ustawa się ukazała, ogłoszono również szereg na jej podstawie wydanych rozporządzeń wykonawczych, w szczególności rozporządzenie dot. przedmiotów powszedniego użytku, których ceny winny być ujawniane w przedsiębiorstwach sprzedaży. Jak wiadomo, za przedmioty powszedniego użytku uważa się: żywność, artykuły odzieżowe, opałowe, oświetleniowe i higieny codziennej.

Dla aprowizacji podczas wojny doniosłe znaczenie posiadać będzie rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dn. 7 kwietnia 1939 r. (Dz. U. R. P. nr. 32, poz. 209 — 10 groszy), wprowadzające na wypadek wojny t. zw. samopomoc rolną.

G. Komunikacja.

Ustawa z dnia 30 marca 1939 r. „o komunikacjach w służbie obrony Państwa" (Dz. U. R. P. ex 1939 r. nr. 29, poz. 195 — 45 groszy) ujmuje w jednym akcie ustawodawczym całokształt przepisów o komunikacjach w czasie wojny lub grożącego Państwu niebezpieczeństwa oraz ich przygotowaniu już w czasie pokoju do potrzeb wojennych. (Ustawę tę omówiliśmy w nr. 8 „Życia Gospodarczego" na str. 104. — Red.).

Do zakresu komunikacji należy również rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. „o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa". Tekst jednolity tego rozporządzenia ogłoszono w Dz. U. R. P. ex 1938 r. (nr. 66, poz. 496 — 25 groszy). W międzyczasie wspomniane rozporządzenie uległo częściowej nowelizacji, mocą ustawy z dnia 30 marca 1939 r.

H. Ochrona gospodarki wojennej.

Ponieważ w wojnie totalnej, jaką jest wojna współczesna, większość przemysłu bezpośrednio lub pośrednio pracować będzie na rzecz obrony Państwa, zapewne odpowiednie zastosowanie mieć będą dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej: z dnia 24 października 1934 r. „o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa" (Dz. U. R. P. ex 1934 r. nr. 94, poz. 851 — 1,20 zł) oraz z dnia 22 listopada 1938 r. „o ochronie niektórych interesów Państwa" (Dz. U. R. P. ex 1938 r. nr. 91, poz. 623 — 60 groszy).

Pierwsze rozporządzenie przewiduje sankcje karne w stosunku do osób, udzielających rządowi obcego państwa wiadomości, dokumentów lub innych przedmiotów, w szczególności z zakresu stosunków gospodarczych Państwa Polskiego, które mogą być użyteczne temu Państwu na wypadek wojny z Państwem Polskim, albo w nieprzyjaznych dla Państwa Polskiego działaniach lub zamierzeniach.

Drugie rozporządzenie m. i. przewiduje surowe sankcje karne w stosunku do tego:

a) kto utrudnia lub uniemożliwia prawidłowe działanie zakładów wytwarzających broń lub inny sprzęt wojskowy;

b) kto publicznie nawołuje do powszechnego porzucenia pracy przez pracowników (strajku powszechnego), bądź do powszechnego zamknięcia zakładów przez pracodawców, bądź też do wstrzymania dowozu żywności do miast.

I. Ewakuacja.

Ustawa z dnia 30 marca 1939 r. „o wycofaniu urzędów, ludności i mienia z zagrożonych obszarów Państwa" (Dz. U. R. P. ex 1939 r. nr. 29, poz. 197 — 40 gr.) skodyfikowała przepisy, które już dotychczas zawarte były w odrębnych aktach prawnych oraz uzupełniła je dalszymi postanowieniami. Ustawa ta upoważnia władze do przeprowadzenia ewakuacji, jak również i powrotu urzędów, instytucji i ludności. Ustawa m. i. przewiduje co następuje:

Dla przeprowadzenia wycofania Państwo dostarcza w przypadkach koniecznych niezbędnej ilości środków przewozowych. Ludności, podlegającej wycofaniu, ma być w miarę możności udostępnione zabranie ze sobą jej mienia. Państwo zapewnia wycofanej ludności tymczasowe umieszczenie i utrzymanie oraz tymczasowe umieszczenie wycofanego mienia.

Mienie niewycofane, mimo zarządzenia — może być użyte na potrzeby Państwa. Mienie nieużyte na te potrzeby należy w miarę możności zabezpieczyć na miejscu, zwłaszcza, jeżeli przedstawia one znaczną wartość dla interesu publicznego. Mienie niewycofane, które nie mogło być zabezpieczone, ani nie zostało użyte na potrzeby Państwa, ma być zniszczone, jeżeli mogłoby utrudniać przeprowadzenie własnych działań wojennych lub być wyzyskane przez nieprzyjaciela dla celów wojennych. Za mienie, nie stanowiące własności Państwa, użyte na potrzeby Państwa lub zniszczone, należy się wynagrodzenie; prawo do wynagrodzenia nie służy, jeżeli właściciel mienia albo osoba, działająca w jego imieniu, nie wycofała mienia we właściwym czasie z własnej winy.

mgr. Tadeusz Kołodziej.

Zebranie Związku Fabrykantów.

W poniedziałek dnia 5 odbyło się ogólne zebranie Związku Fabrykantów. Zebranie zagaił prezes Fr. Maciejewski, po czym referat na temat aktualnych zagadnien gospodarczych wygłosił dyrektor poznańskiej Izby Przemysłowo-Handlowej p. dr Waschko. Po referacie p. dra Waschko przeprowadzono szeroką dyskusję, w której omówiono stan przemysłu wielkopolskiego w poszczególnych branżach.

Z głosów przedstawicieli odnośnych branż wynikało, że na ogół przemysł tutejszej dzielnicy nie ucierpiał na skutek obecnego położenia politycznego. Natomiast podnoszono, że odbiorcy z Kresów przeważnie pochodzenia żydowskiego chcą robić pewne trudności przy wykupywaniu weksli i zarobić na obecnej koniunkturze politycznej. Na wniosek p. dr Waschko postanowiono podawać fakty takie Związkowi Fabrykantów do wiadomości . Związek wspólnie z Izbą Przemysłowo-Handlową po stwierdzeniu istotnej złej woli odbiorcy zestawi t. zw. „czarną listę" odnośnych odbiorców, aby członków swych uchronić przed wyzyskiem ze strony nierzetelnych odbiorców. Jednym z ważniejszych zagadnień, którym również zajęto się w dyskusji, była sprawa wynagrodzeń dla rezerwistów powołanych na Ćwiczenia. Przyjęto tu za podstawę stanowisko zajęte przez przemysł na Śląsku i w województwach centralnych, by płacić pełne płace rodzinom zaciągniętych na ćwiczenia robotników na okres 2 tygodni, następnie połowę zarobku na dalsze 2 tygodnie. Poruszono sprawę ewtl. zastępczego zatrudnienia innych członków rodziny w miejsce powołanego na ćwiczenia jako może najlepsze wyjście, jednak wyrażono obawę że takie zastępcze zatrudnienie tylko w wyjątkowych wypadkach dałoby się przeprowadzić.

Z kolei prof. Akademii Handlowej dr Wiertelak wygłosił ciekawy referat, w którym omówił rolę chemika w przemyśle. Chemia oraz wynalazki znajdują w współczesnym życiu coraz to większe zastosowanie i to we wszystkich przemysłach. — Dlatego konieczną jest współpraca fabrykanta z chemikiem. Po referacie p. dra Wiertelaka wywiązała się również obszerna dyskusja, dotyczącą środków zastępczych dla surowców sprowadzanych z zagranicy.

W końcu dyskusji nad referatem p. prof. dr Wiertelaka p. prezes Maciejewski z swej strony przedstawił korzyści, jakie wynikać mogą z zatrudnienia odnośnych sił naukowych, zalecając do skorzystania z możności zatrudnienia w przedsiębiorstwach przemysłowych młodych chemików. Pozatem przypomiał p. prezes o istniejącej przy Związku Fabrykantów poradni, która we wszystkich wypadkach zwrócenia się do niej członków udziela szczegółowych i fachowych informacji. Nadto poinformował zebranych o powołaniu w Sandomierzu przez Związek Fabrykantów wspólnie z pokrewnymi zrzeszeniami delegatury przemysłu wielkopolskiego. W wolnych głosach omawiano sprawę normalizacji opakowań oraz polskich napisów na etykietach i drukach handlowych, po czym prezes p. Maciejewski zamknął zebranie dziękując obecnym za żywy udział w obradach.

Rezolucja Centralnego Związku Przemysłu Polskiego w sprawie wzmożenia obronności kraju.

W dniu 2 czerwca r. b. odbyło się pod przewodnictwem prezesa Henryka Strasburgera doroczne zgromadzenie Delegatów Centralnego Związku Przemysłu Polskiego. Licznie zgromadzeni przedstawiciele wszystkich dziedzin wytwórczości polskiej jednogłośnie uchwalili następującą rezolucję, ujmującą postawę przedstawicieli życia gospodarczego wobec najważniejszych zagadnień chwili obecnej :

„Okres, jaki Polska wraz z całym światem przeżywa, nacechowany jest zmiennością nastrojów i oczekiwaniem na wydarzenia wielkiej wagi dla życia narodu. Jakkolwiek ten stan nie może sprzyjać normalnemu biegowi spraw gospodarczych, to jednak nie bez poczucia dumy i radości uznać trzeba, iż w Polsce nastroje te dają się o wiele mniej odczuwać aniżeli gdzieindziej.

„Ułatwia to sprostowanie wzmożonym zadaniom i obowiązkom ciążącym w chwilach próby na każdym obywatelu. Zadania te i obowiązki są dziś dwojakie. Z jednej strony musi być wbrew wszelkim przeszkodom i trudnościom utrzymana w pełni tak jak w czasach normalnych bieżąca praca codzienna z drugiej zaś — podjęty możliwie największy wysiłek w kierunku wzmożenia obronności kraju.

„Doroczne Walne Zgromadzenie centralnej organizacji przemysłowej, odbywające się w chwilach tak ważnych dla życia narodu, wobec roli i zadań przemysłu mysłu w dziele obronności Państwa nie może się ograniczyć tylko do retrospektywnego przeglądu całorocznej działalności organizacji. Powinno ono jednocześnie być wyrazem sił przemysłu, sprawdzianem jego postawy i manifestacją woli wywiązania się z nowych zadań przemysłowi postawionych przez bieg dziejów.

1. Wraz z całym społeczeństwem przemysł polski zachowuje całkowity spokój, oparty na niezachwianej wierze w słuszność sprawy polskiej i siłę Rzeczypospolitej.
2. Utrzymanie ciągłości codziennej pracy i normalnego jej biegu jest w chwili obecnej elementarnym zadaniem przemysłu, z którego wywiązuje się on dotąd należycie, pamiętając, że trwanie na posterunkach jest zasadniczym warunkiem przezwyciężenia każdej trudności i każdego niebezpieczeństwa.
3. Obok tego wyrastają przed przemysłem nowe, trudne i odpowiedzialne zadania związane z pogotowiem obronnym kraju. Obowiązki te ciążą na przemyśle tym silniej, że jest on sam przez się elementem obronności państwa — jako źródło zaopatrzenia armii, sieci komunikacyjnej i zaspokojenia całej mnogości bezpośrednich potrzeb obrony.
4. Przy wykonywaniu tych zadań doniosłe znaczenie ma nie tylko sprawność techniczna poszczególnych zakładów przemysłowych, ale i sprawność organizacyjna całości przemysłu.
5. Zebrani z zadowoleniem przyjmują do wiadomości sprawozdanie z dokonanych już w tej dziedzinie osiągnięć organizacyjnych oraz wykonanych i będących w toku wykonywania konkretnych zleceń rządu.
6. Zebrani wyrażają jednomyślną gotowość i wolę dalszego najwyższego wysiłku celem wykonywania zbiorowych zadań przemysłu i jak najintensywniejszej współpracy z właściwymi czynnikami państwowymi.
7. Zebrani rozumieją, że we wszelkich dalszych poczynaniach organizacyjnych wykorzystane być powinny, tak jak dotychczas, istniejące już obecnie elementy i powiązania organizacyjne, a to w imię zasady ciągłości, ekonomii i kompetencji w działaniu.“

Złom i jego znaczenie dla Polski.

Gospodarka surowcowa tak ważna dziedzina gospodarstwa nie od dziś interesowała się problemom odpadkowym, i aczkolwiek kraje posiadające małą ilość surowców własnych, a więc kraje Europy Środkowej — problemem tym raczej zainteresowały się stosunkowo później — to jednak co wydaje się paradoksom — kraje bogato w surowce jak U. S. A. czy W. Brytania zagadnieniom odpadkowym, a w szczególności — zagadnieniom złomu wszelkiego rodzaju, znają i interesują się oddawna.

Wytłumaczenie tego pozornego paradoksu leży w tym, że np. ilość starego żelaza, nagromadzająca się rok rocznie w Ameryce, sięga zbyt wielu milionów ton, by mogła na wartość gromadzącego się złomu choćby ze względu na wyłaniający się nowy problem sposobu usunięcia zwałów odpadkowych. Problem ten zresztą znany z niektórych bardziej interesujących przejawów. Tylekroć opowiada się i pisze o cmentarzyskach starych itd.

W europejskiej Angli gromadzące się, same przez się t. j. bez specjalnych wysiłków organizacyjnych, odpadki z puszek konserwowych i in. nowoczesnych opakowań towarów aprowizacyjnych, stwarzają możliwość tańszego rekonstruowania półszlachetnych metali, jak np. cyny w blokach — od kosztu przewozu tych metali z krajów zamorskich do Europy.

Dlatego też na giełdach światowych od lat notuje się nie tylko cenę surówki żelaznej, ale także i cenę złomu żelaznego, przy czym zdarzało się, że cena złomu przewyższała cenę złomu żelaznego, przy czym zdarzało się, że cena złomu przewyższała cenę surówki. Notuje się również obok londyńskiego kursu czystej cyny, kurs bloku, zlewanego z odpadków cynowych. Jak widać więc, gospodarka odpadkowa nie jest bynajmniej wynalazkiem stosowanym tylko w sytuacjach wyjątkowych, lecz stanowi zjawisko o charakterze stałym.

W statystyce światowej, ilustrującej stopień udziału złomu w produkcji stalowniczej, znajduje się Polska na pierwszym miejscu.

Wielkość przywozu złomu żelaznego do Polski pozostaje w proporcji prostej do kształtowania się koniun-

ktury inwestycyjnej na naszym rynku wewnętrznym. Stąd wniosek że złom żelazny jest w naszym położeniu gospodarczym jednym z najbardziej podstawowych surowców inwestycyjnych. Tym samym zasługuje gospodarka złomowa w jej szerokim pojęciu na taką uwagę i takie wysiłki organizacyjne, jakie wynikają z faktu, iż mamy tu do czynienia z surowcem o wielkiej roli ekonomicznej, wielkim wpływie na losy obrotu towarowego z zagranicą.

Ze względu na tę doniosłą rolę złomu wysuwa się zagadnienie dostępności tego złomu, przyczym należy zwrócić uwagę, że w okresie wznoszenie się fal koniunkturalnych w skali międzynarodwej następuje z reguły silniejszy wzrost zapotrzebowania na surowce złomowe — od ich aktualnej podaży. Przejawia się to w zmianach cen złomu. Cena złomu w Stanach Zjednoczonych A. P. wynsiła w grudniu 1934 r. dolarów 13 za tonę, w grudniu 1935 r. $ 14,15, w grudniu 1936 r. — $ 18,30, zaś na wiosnę 1937 r. — 23 dol. za tonę. Mniej więcej taki sam ruch cen zaznaczał się na innych zorganizowanych rynkach złomu żelaznego.

Wobec tych faktów zachodzi konieczność opierania produkcji hutnictwa żelaznego na spekulacyjnej podstawie, ma to specjalne znaczenie dla opierających wysoki procent swej produkcji hutniczej o złom importowany.

Ponieważ polska produkcja hutnicza do takich właśnie należy; tym samym najbardziej w interesie polskiej produkcji hutniczej leży tworzenie w miarę możności, przynajmniej w pewnej mierze, własnych baz surowca złomowego, jak również współdziałanie w wysiłkach mających na celu uwolnienia rynku złomowego od wysoce spekulacyjnych cen. Stąd staje się dla nas koniecznością dążenie do jaknajszybszego uruchomienia tak racjonalnej zbiórki starych okrętów. Za tymi postulatami przemawia poza tym fakt ograniczeń w handlu zagranicznym złomem. Np.: już w grudniu 1936 r. Francja wprowadziła cło wywozowo na złom — które wzrastając stopniowo wynosi już 700 fr. od tony.

Na wiosnę 1937 r. nastąpiło prywatno-gospodarcze porozumienie pomiędzy angielskim przemysłem hutniczym a organizacją angielskich handlarzy złomem, na mocy którego to porozumienie wywóz żelaziwa z Angli może nastąpić tylko na zasadzie zwolnień ze strony zainterosowanyych krajowych przemysłów hutniczych. Także i w głównym kraju podaży złomu żelaznego t. j. w Stanach Zjednoczonych Am. zaczyna pojawiać się tendencja jeśli już nie do ograniczenia wywozu za granicę, to przynajmniej do unormawia tego wywozu.

Wobec tych posunięć ależy wysnuć odpowiednio wnioski i dodać, że jak najdalej posunięty zbyt żelaza na rynku wewnętrznym czyli tak zw. „konsumpcja żelaza", jest również magazynowaniem surowca żelaznego.

Dach z blachy żelaznej, zamiast dachówki, plot z płaskowników żelaznych czy żelaznego drutu, zamiast heblowanych desek, pług żelazny zamiast prymitywnego narzędzia drewnianego. —Dlatego też należy ująć produkcję podaży i popytu produktów żelaznych w ten sposób, by dawały w wyniku swoim aptymalną w naszych warunkach własną bazę surowca żelaznego.

Delegatura Wielkopolskich Sfer Gospodarczych na terenie COP'u.

Po wszechstronnym przedyskutowaniu kwestii współpracy gospodarczej Wielkopolski z Centralnym Okręgiem Przemysłowym i uznaniem potrzeby zacieśnienia wzajemnych stosunków, organizacje gospodarcze Wielkopolski, z inicjatywy Związku Fabrykantów, a przy poparciu Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, powołały Delegaturę Wielkopolskich Sfer Gospodarczych na terenie COP.

Głównym zadaniem Delegatury będzie:
działalność informacyjna o możliwościach dostaw towarów wielkopolskich, przemysłowych i rolniczych do COP'u, informowanie o możliwości wykonywania przez wielkopolskie przedsiębiorstwa robót publicznych i czynienia dostaw.

Delegat na terenie COP'u będzie składał w tym celu specjalne sprawozdania gospodarcze ze zainteresowanym organizacjom i będzie udzielał możliwych wyjaśnień.

Zaleca się, by wszyscy PT Członkowie Związku Fabrykantów, zainteresowani sprawą współpracy gospodarczej z Centralnym Okręgiem Przemysłowym korzystali w pełni z możliwości, jakie stwarza powołanie specjalnej Delegatury w COP'ie i by ze swej strony wyrazili życzenia i propozycje co do spraw jakimi, ich zdaniem w pierwszym rzędzie winna zająć się Delegatura.

Trzeba tu podkreślić, że utrzymanie Delegatury na stałe, po kilku miesiącach próby, uwarunkowane jest użytecznością tej instytucji. Tym bardziej godne zalecenia jest szybkie zajęcie się tą sprawą przez przemysł wielkopolski.

Agendy Delegatury na terenie Poznania sprawuje Związek Fabrykantów, ul. Rzeczypospolitej 1, tel. 25-95 i 48-98, gdzie należy zwracać się z wszelkimi zapytaniami i życzeniami w powyższej sprawie.

Skarb.- Finanse

Zarzuty przeciw wezwaniu do wyjaśnień.

Okólnikiem L. D. V. 16374/2/38 Ministerstwo Skarbu powołało się na wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dn. 9 marca 1938 (l. rej. 5292/35). Wspomniany wyrok ustalił, że zarzut obrazy art. 63 ustawy o podatku dochodowym z powodu nienależytego skonkretyzowania wezwania do wyjaśnien doręczonego skarżącemu w postępowaniu odwoławczym, nie jest uzasadniony. N. T. A. bowiem stoi na stanowisku, że zarzut nienależytego skonkretyzowania wątpliwości z artykułu 58 ustawy o podatku dochodowym nie służy płatnikowi, który wezwanie do wyjaśnień (dekret wątpliwości) pominął w ogóle bez odpowiedzi.

Umarzanie grzywien wymierzonych w postępowaniu karno-podatkowym, w razie żądania przez obwinionego skierowania sprawy na drogę sądową.

Okólnikiem L. D. V. 8951/1/38 Ministerstwo Skarbu stwierdziło niejednolitą praktykę w opłatach skarbowych w sprawie umarzania grzywien nałożonych w postępowaniu karno-podatkowym prowadzonym na zasadzie ordynacji podatkowej, w razie, gdy skazany po doręczeniu orzeczenia karnego żąda skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Jedne władze skarbowe zarządzają odpisanie grzywien już w momencie przesłania akt sprawy karnej zgodnie z wnioskiem skazanego właściwemu sądowi, inne natomiast zarządzają odpisanie grzywny dopiero po zapadnięciu wyroku sądu pierwszej instancji. Sąd nie występuje jako władza odwoławcza w stosunku do władzy skarbowej, lecz jako odrębna wydająca samodzielnie wyrok. Po wydaniu wyroku przez sąd, orzeczone przez sąd grzywny są ściągane z inicjatywy i w imieniu władz sądowych, jako wierzyciela i zarachowywane na budżet Ministerstwa Sprawiedliwości. Dopiero po zapadnięciu wyroku sądowego w pierwszej instancji władza skarbowa obowiązana jest bez względu na treść tego wyroku grzywną odpisać. Zarządzenie odpisania grzywny już w momencie przekazania sprawy karnej sądowi jest prawnie nieuzasadnione i niedopuszczalne. Orzeczenie bowiem karne urzędu skarbowego w przypadkach żądania przez skazanego skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego zastępuje w postępowaniu sądowym pełnomocny akt oskarżenia, za tym postępowanie karne nabiera charakteru postępowania skarbowo - publicznego. Jednak oskarżonemu przysługuje prawo aż do rozpoczęcia postępowania dowodowego cofnięcia żądania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. W tym przypadku orzeczenie władzy skarbowej staje się prawomocne. Takie prawomocne orzeczenie karne podlega zatem wykonaniu przez władze skarbowe.

Księgowanie ubytku towaru.

W motywach wyroku z dnia 26. I. 1939 r. L. Rej. 3388/36 Najw. Tryb. Adm. uznał, że kiedy chodzi o pozycję, posiadającą minimalną wartość w stosunnku do ogólnego zapasu towaru i gdy przedmiotem przedsiębiorstwa są towary najrozmaitszych kategorii i ulegające łatwemu uszkodzeniu możliwe są pewne ubytki sortymentu towaru, np. na skutek stłuczenia lub kradzieży, których przyczyny mimo dołożenia staranności porządnego kupca ze strony właściciela przedsiębiorstwa nie można ustalić.

Wprawdzie słuszne jest zdaniem N. T. A. stanowisko władzy skarbowej, że zarówno stłuczenie jak i ewentualność niedostarczeniu towaru przez dostawcę winny być uwidocznione w księgach, względnie sprostowane, to jednak obowiązek ten odnosić się może do wypadków, gdy właścicielowi przedsiębiorstwa znana jest względnie przy dołożeniu należytej staranności kupieckiej powinna mu być znana przyczyna ubytku sortymentu. Ocena w powyższym kierunku należy do władzy orzekającej, która winna na podstawie całokształtu sprawy rozważyć, czy w danym przypadku zachodzi tylko dająca się usprawiedliwić pewna usterka księgowości, czy też istotna wadliwość księgowania. Natomiast brak rozprawienia się z obroną płatnika w powyższym kierunku uznał N. T. A. za wadliwość postępowania.

Dodatkowy wymiar podatku.

Według przepisów ordynacji podatkowej władze skarbowe powinny pociągnąć do podatku za cały czas ubiegły tych płatników, których przy wymiarze podatku opuszczono lub niewłaściwie uwolniono, albo co do których wymiar wskutek później ujawnionych, konkretnych okoliczności faktycznych okazał się za niski.

W motywach wyroku z dnia 8. III. 1939 r. L. Rej. 4285/36 Najwyższy Trybunał Administracyjny ustalił zasadę, że dane zawarte w księgach handlowych płatnika, zbadanych przed wymiarem, nie mogą być uznane za „później ujawnione", chociażby, urząd skarbowy, który na wezwanie władzy wymiarowej (innego urzędu skarbowego), zbadał księgi przez swój organ, nie przesłał tej władzy protokołu badania, lecz tylko obliczenie dochodu na podstawie ksiąg.

Sprawy socjalne.

Pośrednictwo zawodowe.

Izba Przem.-Handl. w Poznaniu doceniając ważność poradnictwa zawodowego w życiu gospodarczym porozumiała się z Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego oraz i Wojew. Funduszem Pracy w Poznaniu w sprawie przeprowadzenia szerokiej akcji propagandowej o poradnictwie zawodowym wśród rodziców, dzieci, sfer przemysłowych i kupieckich.

Celem tego poradnika jest planowe i racjonalne gospodarowanie ludzką siłą roboczą, mając na celu tak dobro i interesy poszczególnych jednostek jak i dobro społeczne i gospodarcze Narodu i Państwa. Racjonalnie zorganizowane poradnictwo zawodowe może chociaż w części usunąć marnotrawstwo sił i czasu młodzieży, spowodowane brakiem u nas odpowiedniej organizacji.

W tym celu Kur. Okr. Szkoln. Poznańskiego przystąpiło do tworzenia przy szkołach dokształcających zawodowych „Powiatowych Ośrodków Poradnictwa Zawodowego" z zasięgiem na dany powiat. Badania młodzieży będą się odbywały we wspomnianych ośrodkach przez personel Poradni Zawodowej w Poznaniu, który w określonych terminach będzie odwiedzał poszczególne ośrodki!

Uprasza się P. T. członków o współpracę z miarodajnymi czynnikami w tej sprawie oraz o korzystanie z usług „Powiatowych Ośrodków Poradnictwa Zawodowego".

Orzeczenie Sądu Najwyższego, dotyczące obowiązku ubezpieczenia agentów handlowych i akwizytorów.

Akwizytor jest tylko wtedy pracownikiem, gdy zależy służbowo od pracodawcy co do czasu, miejsca i sposobu świadczenia pracy i gdy w wyniku odpłatnego pozbycia samej pracy, gospodarczy jej rezultat idzie na rachunek pracodawcy, nie mając istotnego wpływu na należności umowne akwizytora. (Z orzeczenia Sądu Najwyższego Izby Cywilnej z dnia 6. IX. 1938 r. L. C. II. 147/38).

1. Za istotną cechę, odróżniającą samoistnego, niezależnego agenta handlowego od pracwnika zatrudnionego przez firmę, uważać należy moment zależności faktycznej danej osoby, jako kierownika od firmy, jako pracodawcy, w zakresie przedmiotu, rozmiaru, czasu,

miejsca i sposobu wykonywania pracy, uwidoczniający się w obowiązku pozostawania tej osoby w gotowości wykonywania poszczególnych zleceń pracodawcy w granicach zakreślonych umową, przy czym, jeżeli ustalenie istnienia lub nieistnienia momentu zależności nie jest możliwe na zasadzie samej umowy, należy wziąć pod uwagę całokształt okoliczności konkretnego przypadku.

2. Pobieranie prowizji od transakcji nie stwierdza jeszcze, że dana osoba jest samodzielnym agentem handlowym, jako też nie wyłącza istnienia zależności służbowej. (Z wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 7. X. 1938 r. L. rej. 425/36). (GSI.)

Orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie ubezpieczenia przy zwolnieniu bez wypowiedzenia.

W myśl art. 7 ust. 3 rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911 z 1927 r.), pracownika nie wykonywującego faktycznie czynności służbowych uważa się za pozostającego w zatrudnieniu — a więc i za podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia — tak długo, jak długo otrzymuje od pracodawcy wynagrodzenie lub ma prawo do wynagrodzenia.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna w orzeczeniu z dnia 2. IX. 1938 r. L. C. I. 2319/37 orzekł, iż:

1. Wynagrodzenie, należne pracownikowi nie za pracę, lecz tytułem odszkodowania za zwolnienie go bez zachowania terminu wypowiedzenia, nie podlega przepisowi art. 7 ust. 3 rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych.

2. Rozwiązanie umowy o pracę następuje z dniem zwolnienia pracownika, nie zaś dopiero z upływem okresu wypowiedzenia.

Handel zagraniczny.

Pozwolenia przywozu wydawane będą tylko subskrybentom P. O. P.

W związku z zarządzeniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Centralny Związek Przemysłu Polskiego jest zobowiązany do sporządzenia listy importerów, którzy subskrybowali Pożyczkę Obrony Przeciwlotniczej w wysokości odpowiadającej ustalonym normom.

Lista ta będzie przesłana do Komitetu Przywozowego Rady Handlu Zagranicznego, który od dn. 15 b. m. będzie wydawać pozwolenia przywozu tym tylko firmom, które na niej figurują.

Jednocześnie proszeni jesteśmy o zaznaczenie, że przeprowadzona poprzednio przez Centralny Związek Przemysłu Polskiego na Żądanie Ministerstwa Przemysłu i Handlu ankieta w tej sprawie, miała charakter tymczasowy i fakt nadesłania oświadczenia o dokonaniu subskrypcji nie uchyla wymaganego przez Ministerstwo obowiązku okazania obecnie zaświadczenia komisarjatu POP.

Przedłużenie układu handlowego polsko-holenderskiego.

W wyniku dotychchczasowych rokowań przedłużony został bez zmian do dnia 31 marca 1940 roku polsko-holenderski układ handlowy, a zatem i kontyngentowy. Do układu dochodzą pewne uproszczenia w zakresie rozdziału kontyngentów i wydawania pozwoleń przywozu, które zostały uzgodnione między delegacją polską a holenderską w Hadze. Nastąpiło też porozumienie co do zmiany układu taryfowego przez dekonsolidację stawek konwencyjnych, przyznanych Polsce na drzewo przez Holandię i skonsolidowanie ich na nowej wysokości, o 4% wyższej.

Niezależnie od tego będą jeszcze w drodze dyplomatycznej prowadzone rozmowy na temat uzupełnienia obustronnej listy kontyngentów.

Możliwości rozszerzenia eksportu polskiego do Stanów Zjednoczonych.

Podczas pobytu Ministra Przemysłu i Handlu Romana w Stanach Zjednoczonych miał on możność zetknięcia się na miejscu z amerykańskimi kołami gospodarczymi i przeprowadzenia szeregu rozmów z czynnikami oraz polskimi sferami gospodarczymi na tematy związane z aktualnymi zagadnieniami wymiany handlowej Polski ze Stanami Zjednoczonymi.

Jak wynika z wywiadu prasowego, udzielonego przez Pana Ministra, doszedł on na zasadzie powyższych rozmów do przekonania, że w chwili obecnej **są pewne nowe możliwości rozszerzenia wymiany Polski ze Stanami Zjednoczonymi, a to w związku z odpadnięciem całkowitym lub częściowym niektórych konkurentów europejskich, eksportujących swe wyroby na rynek amerykański.**

Dotyczy to przede wszystkim **artykułów przemysłowych,** jak wyroby włókiennicze, szkło, galanteria itd., które to artykuły były dotąd eksportowane z Polski do Stanów Zjednoczonych w bardzo małej ilości. W ten sposób wywóz artykułów pochodzenia polskiego do Stanów Zjednoczonych straciłby swój przeważająco rolniczo-hodowlany charakter, jaki posiada w chwili obecnej.

Jakkolwiek w zakresie niektórych artykułów poziom amerykańskiej taryfy celnej utrudnia nieco w tej chwili (zwłaszcza wobec zawieszenia umowy handlowej amerykańsko - czeskosłowackiej, zawierającej szereg zniżek celnych na wspomniane wyżej towary, szerszy wywóz na rynek amerykański, to **jednak, jeśli chodzi o wzmożenie wywozu polskiego, główny ciężar zadań leży na zorganizowaniu odpowiedniej podaży w samej Polsce.** Trzeba dodać, że rynek amerykański dzięki swej strukturze odbiera tylko większe ilości jednego i tego samego towaru, wykonanego w sposób standartowy, aby odpowiedzieć jednolitemu zapotrzebowaniu bardzo szerokich mas amerykańskich konsumentów.

Transport.

Przewóz w cysternach.

Stosownie do postanowień § 1 p. b przewóz towarów w cysternach P. K. P., odbywa się w ten sposób, że nadawca musi wynająć cysternę, którą dostarcza się z miejsca postoju w Drohobyczu do miejsca naładunku towaru, pobierając z tego tyt. po 50 gr od wagonu i kilometra. Dla umożliwienia szerszego korzytania z cystern P. K. P. opłaty za podstawianie cystern zostaną z dniem 25. V. 1939 r. zastąpione jednolitą 3% podwyżką stawki taryfowej za przewożony towar.

Przesyłki kolejowe na okaziciela wtórnika listu przewozowego.

Izba Przemysłowo-Handlowa zawiadamia, iż od dnia 25 maja b. r. wprowadzono zmianę do § 28 T. cz. II/l zezwalającą na stosowanie taryf specjalnych do przesyłek nadawanych za listami przewozowymi na okaziciela wtórnika listu przewozowego pod warunkiem, że odbiorca takiej przesyłki, kwitując z odbioru zamieści na wtórniku czytelny podpis i adres oraz na żądanie kolei wylegitymuje się.

Odpowiednie uzupełnienie taryfy towarowej ogłoszono w Dz. T. i Z. K. z r. 1939 nr. 22, poz. 280.

Nowa produkcja.

Budowa wytwórni materiałów izolacyjnych w Sandomierzu.

W Sandomierzu została ukończona budowa hali fabrycznej wytwórni papy i budowlanych materiałów izolacyjnych. Obecnie przystąpiono do montowania maszyn i urządzeń fabrycznych. Wytwórnia rozpocznie częściową produkcję w najbliższych miesiącach.

Nowe działy produkcji chemicznej.

Sp. Akc. „Lignoza", Katowice, Dworcowa 13, r. rozpoczęła produkcję następujących artykułów:

1. **Masy acetylocelulozowej nod nazwą „Acetolit"**, która odpowiada gatunkowo materiałom znanym w handlu pod nazwą „Trolit". „Acetonit" służy do wyrobu najrozmaitszych artykułów galanteryjnych i technicznych, na drodze wstryskiwania względnie prasowania i może być dostarczany w kilku kolorach i gatunkach. Produkcja tego artukułu może z łatwością pokryć całe zapotrzebowanie rynku krajowego.

2. **Płyt z tkanin impregnowanych sztuczna żywica pod nazwą „Silesitekst T"**, wytwarzanych w dwóch gatunkach, mianowicie: grubowłóknistym (Tg) i cienkowłóknistym (Tc) w wymiarze 1.000 × 500 mm. Wymienione płyty z Silesitekstu T wykazują dużą wytrzymałość na zginanie, uderzenie, zerwanie itd.

3. **Artykułów pirotechnicznych dla celów szkoleniowych OPLG.** Artykuły te cieszą się już dużym uznaniem w ośrodkach L. O. P. P. i są używane przy wszelkiego rodzaju ćwiczeniach i pokazach.

Zakłady Chemiczne J. Tobis, Warszawa, Marsz. Focha 4, po przeprowadzaniu dłuższych badań i prac przygotowawczych rozpoczęły wytwarzanie **odczynników nieorganicznych (soli metali)**. Jak wynika z prospektu, wydanego przez wymienioną firmę, jest ona obecnie w stanie dostarczyć ok. 150 różnych odczynników. Należy przypuszczać, że fakt ten przyczyni się do poważnego zmniejszenia dotychczasowego przywozu zagranicznych odczynników.

Sp. Akc. „Scott & Bowne", Warszawa, Okopowa 21/23, przystąpiła do produkcji **piperrazyny czystej** (Piperazinum Purum — Diethylenediamine).

Uruchomienie wytwórni mas plastycznych w Pustkowie.

Wytwórnia mas plastycznych S. A. „Lignoza" w Pustkowie została już w maju uruchomiona. Budowa tej wytwórni została przeprowadzona w rekordowym czasie 15-tu miesięcy, podczas gdy zakreślony plan budowy przewidywał cztery lata Produkcja wytwórni w zakresie potrzebnych surowców opiera się całkowicie na surowcach krajowych.

Ukończenie budowy zakładów „Stomil" w Dębicy.

Rozpoczęta w dniu 1 kwietnia r. 1938 w Dębicy budowa fabryki opon samochodowych przez S. A. „Stomil" została ostatecznie zakończona w maju r. b. W ciągu niespełna 13-tu miesięcy wykończono pracę, począwszy od karczowania terenu leśnego pod fabrykę, budowy hal fabrycznych, aż do motażu maszyn.

Fabryka dębicka do wyrobu swoich opon będzie używała również syntetycznego kauczuku polskiego wynalazku t. zw. „keru", którego jedyna wytwórnia znajduje się również na terenie Dębicy.

Różne.

Subskrypcje na POP. i FON.

W dalszym ciągu członkowie Związku Fabrykantów zadeklarowali na POP. i FON.:

Höntsch i Ska, Poznań. Firma na POP. — 3.450,— zł, personel na POP. — 2.440,— zł.

M. Warm, Gniezna. Firma na POP. — 6.000,— zł, na FON. i FOM. — 443 zł.

Centrala Żarówek K. Donat, Poznań. na POP. 3.000,— zł, na FON. — 1.000 zł.

„Wollrom", fabryka wyrobów gumowych Sp. Akc. we Wollromiu. Firma na POP. 45.800,— zł, personel na POP. — 32.240 zł. Firma złożyła na FON. w okresie od 1937—1939 — 36.654,91 zł.

Poznańskie Zakłady Izolacyjne — firma Edmund Inerowicz, na POP. — 500,— zł.

W. Czajka , Kościan. Firma na POP. — 9.000 zł, personel na POP. — 3.200 zł. Personel na FON. — 100,— zł.

Według dotychczas otrzymanych zawiadomień, przedsiębiorstwa zrzeszone w Związku Fabrykantów subskrybowały na POP. 1.917.200 zł, na FON. 452.958,92 zł.

Wzrost produkcji przemysłowej w Polsce w I kwartale 1939 r.

Stały od dłuższego czasu wzrost produkcji przemysłowej utrzymał się również w I kwartale rb.

Ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej podniósł się z 121.3 w poprzednim kwartale do 126.4 w kwartale sprawozdawczym, czyli o 4.2%. W porównaniu z tym samym okresem r. ub. poziom produkcji był wyższy o 5.7%. Wzrost wytwórczości nastąpił głównie na skutek zwiększenia produkcji gałęzi dóbr spożycia oraz przemysłów energetycznych i zależnych od eksportu.

Wskaźnik produkcji dóbr wytwórczych podniósł się ze 143.6 w poprzednim kwartale do 145.0 w I kwartale rb., czyli o 1.0%, osiągając poziom o 4.8% wyższy, niż przed rokiem. Stosunkowo nieznaczny wzrost produkcji dóbr wytwórczych tłumaczy się pewną stabilizacją ruchu inwestycyjnego.

Znormalizowanie wytworów walcowanych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych nadesał Związkowi Fabrykantów znormalizowany program walcowania profilów i blach chodliwych, stosowany przez Syndykat Polskich Hut Żelaznych z ważnością od dnia 1 maja 1939 r.

Program ten jest u nas do wglądu w czasie godzin biurowych.

W sprawie niedostarczania lodu przez stację Poznań do wagonów-lodowni.

W myśl obwieszczenia Ministerstwa Komunikacji (Dz. Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 25 z dnia 9. VI. 1939) podaje się do wiadomości, że stacja Poznań nie dostarcza lodu do wagonów-lodowni. Zaopatrzenie wagonów-lodowni w lód należy do nadawcy.

Wydawnictwa.

Henryk Stark — Emil Stein. REFORMA ROLNA, WYJAŚNIENIA, USTAWODAWSTWO ZWIĄZKOWE, ORZECZNICTWO. Kraków—Warszawa 1939, Księgarnia Powszechna.

W obszernym dziale ustawodawstwa dot. reformy rolnej, omawiany komentarz orientuje czytelnika ściśle i precyzyjnie. Pomieszczono w nim, obok zasadniczej ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28 XII. 1925, blisko 60 ustaw i rozporządzeń dalszych, mających z omawianym zagadnieniem bezpośredni związek. Poszczególne artykuły uzupełnione są przepisami wykonawczymi, krótkimi wyjaśnieniami i wnikliwie sporządzonymi odsyłaczami, oraz orzeczeniami Sądu Najwyższego i N. T. A.

Całość zaopatrzona jest obszernym skorowidzem rzeczowym.

HOLANDIA - POLSKA, tygodnik Import-Eksport. Holenderski tygodnik gospodarczy, „In- & Uitvoer" wydał specjalny obszerny numer poświęcony zagadnieniom stosunków gospodarczych polsko-holenderskich, zawierający w tej mierze bogate informacje.

ROCZNIK RADY INTERESANTÓW PORTU W GDYNI ROK VIII. — 1938.

Obszerny i bardzo szczegółowy Rocznik omawia wyposażenie techniczne portu w Gdyni, ruch statków w porcie, obrót towarawy i ruch pasażerski, udział portu w handlu zagr. Polski, stan i warunki pracy floty handlowej, ważniejsze zagadnienia portu w 1938 r., sprawy organizacyjne Rady Interesantów.

Treść zaopatrzona jest z górą 200 tabelami. **(r.)**

PRZEGLĄD EKONOMICZNY, Tom XXVI (kwiecień—czerwiec 1939), zawiera:

rozprawy Jana Wiśniewskiego: Nowy wskaźnik produkcji przemysłowej, Waleriana Zakliki. Kontrola parlamentarna nad długami Państwa w Polsce; Ludwika Süssweina: Przemysł Palestyny z uwzględnieniem stosunków gospodarczych polsko-palestyńskich; kronikę zebrań i rozpraw Pol. Tow. Ekon., oraz obszerny dział recenzyj.

BIBLIOTEKA ORZECZNICTWA, — Kraków—Warszawa, Księgarnia Powszechna.

Księgarnia Powszechna przystąpiła do wydawania poszczególnych tomów „Biblioteki Orzecznictwa", która pomyślana jest jako uzupełnienie do odrębnie wydawanych tekstów ustaw. Kompletowanie orzecznictwa nastręcza dwie poważne trudności: redakcyjną i wydawniczą. Przyznać trzeba, że z obu tych kwestyj redaktor i wydawca wyszli zupełnie obronną ręką. Tezy zebrane najwidoczniej z dużą starannością są zwięzłe, nie tracąc przy tym na użyteczności. Ilość ich, zebrana systematycznie do poszczególnych ustaw jest bardzo poważna i stanowi bogaty materiał źródłowy dla praktyki prawniczej. Na szczególne podkreślenie zasługuje jednak forma wydania biblioteki. Estetyczne teczki płócienne, dogodnego formatu, z drobnym, a czytelnym drukiem, zaopatrzone w sprężynowe oprawy, umożliwiające stałe uzupełnianie zbioru, — dają w sumie bardzo szczęśliwe rozwiązanie. Ukazały się dotąd zbiory orzeczeń do: kod. post. cyw., kodeksu zobowiązań, kodeksu handlowego i kodeksu karnego, obejmujące też odpowiednie przepisy związkowe. Dalsze tomy i uzupełnienia orzecznictwa będą się stopniowo ukazywały się pod redakcją dr Tadeusza H. Głodowskiego.

Redakcja i Administracja: Poznań, ul. Rzeczypospolitej 1 — Redaktor odpowiedzialny: Dyrektor Franciszek Łyczywek.
Zakład i miejsce odbicia: Drukarnia Wydawnicza Fr. Krajna Spółka z o. o., Poznań, Strzałowa 2 a.